

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

viite: HE 241/2020 vp / Lausuntopyyntö

SYNLAB Suomi Oy:n asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä HE 241/2020 vp

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt SYNLAB Suomi Oy:ltä lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja hyvinvointialueiden perustamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 241/2020 vp). SYNLAB Suomi Oy kiittää saamastaan mahdollisuudesta lausua ja lausuu seuraavaa.

SYNLAB Suomi Oy kiinnittää tässä lausunnossa valiokunnan huomiota kahteen ongelmalliseen kohtaan hallituksen esityksessä, vaatimukseen hyvinvointialueen omista resursseista ja varautumisesta poikkeus- ja häiriötilanteisiin.

Hallituksen esityksessä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä hyvinvointialueelle ja tarkemmin sen 8.2 §:ssä on määritelty vaatimus hyvinvointialueen riittävästä omista resursseista. Ehdotetun lain 12 §:ssä säädettäisiin lisäksi siitä, että hankittavien palvelujen olisi oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että hyvinvointialue pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta. Lain 15 §:n mukaan hyvinvointialueen olisi varauduttava turvaamaan toiminnan jatkuvuus myös erilaisissa rikkomis- ja häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Hyvinvointialueen olisi ehdotetun lain 50 §:n mukaan varautumisessaan varmistettava palvelujen jatkuvuuden turvaaminen myös silloin, kun palveluja toteutetaan hankkimalla niitä yksityisiltä palveluntuottajilta. Hallituksen esityksen mukaan näitä velvollisuuksia voitaisiin toteuttaa esimerkiksi hajauttamalla palveluhankinnat useammalle yksityiselle palveluntuottajalle ja toisaalta rajoittamalla ostettujen palvelujen määrää sekä varautumalla toteuttamaan palvelut omana tuotantonaan.

Kaikki edellä mainitut lain vaatimukset ovat ongelmallisia eivätkä toteuta sote-uudistuksen tavoitteita parhaalla mahdollisella tavalla. Todellisuudessa kyseiset vaatimukset rajoittavat hyvinvointialueen mahdollisuuksia järjestää toimintansa tarkoituksenmukaisimmalla tavalla ja voivat johtaa tarpeettoman monimutkaisiin ja ylimääräisiinkin järjestelyihin.

Monissa tilanteissa yksityinen palvelutuotanto mahdollistaa parhaan järjestelyn täydentää hyvinvointialueen omaa palvelutuotantoa. Hyvinvointialueen resursseja ei käytetä parhaalla mahdollisella tavalla, mikäli se ei voi hyödyntää yksityisen palveluntuottajan palveluja maksimaalisesti silloin kun palvelujen laatu, tuottajan toimintatehokkuus, volyymit ja esimerkiksi tutkimustyyppivalikoimien määrä ovat hyvinvointialueen kannalta optimaalisia. Vaatimukset voivat johtaa myös tarpeettomaan yliresursointiin joko hyvinvointialueen oman tuotannon tai yksityisiltä palveluntuottajilta ostettavien palvelujen suhteen.

Hallituksen esityksessä hyvinvointialueen velvollisuus varautua erilaisiin häiriö- ja poikkeustilanteisiin lähtee suurelta osin hajauttamisen ja oman tuotannon ajatuksesta. Samalla käsityksemme mukaan ulkoisten hankintojen määrää on rajoitettu. Lausunon käytännön kokemuksen perusteella nimenomaan keskittämällä on kuitenkin voitu päästä hajauttamista selvästi parempaan lopputulokseen kriisitilanteessa. Juuri keskittämällä hankinnan yhdelle toimijalle Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri HUS onnistui

luomaan käynnissä olevan koronapandemian torjunnan kannalta riittävän suuruisen ja tarpeeksi nopeatoimisen koronavirustestauskapasiteetin yhdessä lausujan kanssa. Ilman keskittämistä testaustoiminnassa välttämättömiä reagensseja eli tarvittavia aineita, riittävää henkilöstöä tai laitteistoja ja sitä kautta tarpeeksi isoa testausvolyymiä ei olisi ollut mahdollista saada käyttöön erittäin lyhyellä aikataululla. Keskittämisen ansiosta testauskapasiteetti nousi nopeasti moninkertaiseksi ja testien tulokset voitiin saada tietoon päivien sijaan tunneissa. Molemmat seikat ovat olleet erittäin tärkeitä koronaviruksen torjuntaan kohdistuvien tehokkaiden toimenpiteiden toteuttamiseksi. Tämä kriisi on osoittanut, että diagnostiikassa hajauttaminen ei etenکään kriisitilanteissa toimi – vaan selkeästi päin vastoin.

Sen sijaan, että asetetaan edellä kuvatun kaltaisia vaatimuksia hyvinvointialueille, tulisi varmistua esimerkiksi siitä, että niiden käytössä on esimerkiksi riittävä hankinta- ja muu tarkoituksenmukaisuuden harkintaan liittyvä osaaminen, jotta hyvinvointialueen kannalta parhaat mahdolliset järjestelyt saadaan aidosti kartoitettua ja toteutettua.

Toisaalta edellä mainitut hyvinvointialueille asetetut vaatimukset omista resursseista ja varautumisesta häiriö- ja poikkeustilanteisiin ovat epämääräisiä. Ei ole lainkaan selvää mitä tarkoitetaan riittävällä varautumisella ja erilaisilla määrällisillä ilmaisuilla. Hyvinvointialueille tulisi asettaa selkeät tavoitteet ja toimintaperiaatteet, mutta jättää niille esitettyä enemmän harkintavaltaa toteuttaa toimintaansa ja siihen liittyvät hankintansa kaikkein tarkoituksenmukaisimmalla tavalla oli kyseessä sitten oma tuotanto tai palvelujen ostaminen yksityiseltä palveluntuottajalta.

Aarne Aktan
toimitusjohtaja
SYNLAB Suomi Oy